

עבודה ואמונה

אך חלילה לנו להירתע. אפילו היינו בארץ הזאת בקודת האור היחידה באפלת האלמות הפרושה על העולם כולו, אסור להירתע. עתידנו וגורלנו, ביחוד בתנועה השיתופית, יהיו תלויים בזה, אם נדע למצוא בנו את הכוח לינוק משני מקורות אלה: מן התפקיד העצום של יצירת עם ומתן דמות לו, על מנת שנהיה מרכז מחנך, מגבש ויוצר את הכוח הגרעיני של האומה בתהוותה; ומהכרת בדידותנו, ואולי יחידותנו, בעולם כולו, הוסקדנו שומרים לאבוקת האור, החירות והיצירה החפשית של הפועל, ובידינו המפתחות, מפתחות הזהב, לבית המקדש של שחרור הפועל, שחרור האמת והאנושות. בכוחנו לשמור על הגחלת האחרונה שלא תכבה, משני מקורות אלה נשאב את הכוח, כדי לשמור על המפעל ולהאדירו.

מי שמשווה לנגד עיניו את האלפים והרכבות שנתקבצו אלינו במשך תקופה קצרה כל כך, חש איזו אחריות כבירה מוטלת עלינו, וקודם כל על הקבוצה וזתיקה. נחזל מהקינות ומהטלת מרה-שחורה. נראה את התביעות והסיכויים הגדולים כאחריות שאינה ניתנת מנות.

פשטות המשטריות והברוטאליות. את מקום הכבוד האנושי תופסים הכסיה, הצו מגבות, החיים הטוטאליטריים. בתוך האפלה הכללית הזאת חי המפעל הקטן שלנו שכולו רצון אישי, הגדרה עצמית, הכרעה חפשית, כולו מאבק בלתי סוסק למעשה טוב, לא בשם הצו והשוט, אלא בשם האדם וחירותו. מצב זה מעמיד את הקבוצה והקיבוץ, את המפעל כולו, בסיטואציה קשה מאוד מבחינה רוחנית. אמת הדבר שמעולם לא חיתה הקבוצה על פי קשרים ארגוניים עם העולם כולו. אבל יש קשר, בכל זאת, בין מעשה-האדם כאן ובין האתמוספירה הרוחנית האופפת אותו בכל העולם. וכשאתה רואה שכל העולם חי על כוח-הזרוע, על כפיה, על עקירה משורש, על פקודות; כשאתה מוצא שבכל העולם החיים החפשיים והעצמאיים וחירות הרוח עומדים על נפשם לאורך כל החזית, בשעה ששטח ההגדרה העצמית של האדם העובד, והאדם בכלל, נעקר כולו במקום אחד ומתכווץ והולך במקום אחר, הרי אתה שואל את עצמך: המפעל הזה, האלפים האלה, הרבבות האלה, מה כוחם? מה כוחם לעמוד בפני כוחות איתנים אלה המשתוללים ברחבי העולם כולו? היש תקווה?

תכנון של מלים

יש שני סוגי מלחמות בענין של מלים: יש ששני אנשים רוצים דבר אחד, עושים דבר אחד, אבל הם משתמשים בשתי מלים שונות לכינוי הענין הזה והמלחמה היא בגלל השם. וכך הם נעשים אויבים זה לזה, ויש שבאופן כזה נוצרות מפלגות ומתרגשות מלחמות. אבל יש גם מצב הפוך. קורה שאנשים נושאים בלבם חזונות שונים, אבל הם קוראים להם בשם אחד, מתוך מסיבות שונות, או מתוך קוצר הלשון להדביק את הבדלי המושגים הללו, ואז, במידה שמתבררים התבדלים האלה, הם נלחמים לא רק על התבדלים, אלא גם על הזכות לאחוז במלה הזאת, כלומר: מי מהם נוהג בה שימוש נכון ומי לא נכון. בהיסטוריה ידועות עובדות שאנשים אשר התרחקו זה מזה מאוד עדיין נאחזים (כמו השנים שאחזים בטליה) בירושה משותפת, במלה משותפת — ונלחמים על „זכות הירושה“.

לנו, לכל תנועה אשר אינה מסתפקת ב„יש“, אלא רוצה משהו אשר אינו קיים עדיין (יתכן שבשביל ה„יש“ קל יותר לקבוע מלים והגדרות, אבל בשביל מה שאינו קיים קשה יותר); לנו כצעירים יהודים שמחלת הדיבור חייפוש המלה ופתרון שאלות על ידי הרגלים של דיון וחלוקת מושגים קיימים באמצעות הגדרות מילוליות, המיד אורבת לנו — לנו, לדעת, צפויה סכנת אינפלציה של מלים, באיזו קופת ברזל מונח זהב, ומי שמקבל את הלירה המדפסת של נייר יודע שבשעת הצורך ילך אל הקופה הממשלתית הגדולה ויקבל תמורה של זהב בעד הלירה שלו. במקרה זה השטר הוא לירה, אבל אם אין זהב בקופה אי אין זה אלא נייר שאינו שות מאומה... כן הדבר גם בעולם המחשבה. המלה שלנו — הוא אותו נייר-הערך שאנחנו מוציאים אותו, הודות לזהב נפשנו, שכלנו, נסיונו, המשתמש במלה כזאת והוא יכול ללכת ולתבוע לסי ערכה את הזהב — את התוכן שלה — הרי זה דבר-מת חשוב. אבל הוצאת שמרות שאין להם כסוי, מלים ריקות מכל ערך — זאת אינפלציה. ערכו של שטר כזה יורד העלך.

(ב. כצולטו, כתבים, כרך י"א)